РЕАЛІЗАЦІЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОЇ ЗМІСТОВОЇ ЛІНІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ГУМОРИСТИЧНИХ ТВОРІВ ПЕТРА СОРОКИ

Колодій Алла Романівна

учитель-методист вищої категорії

Тернопільської Української гімназії ім. І. Франка,

allakolodij@gmail.com

Відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого 2011 року, та з метою наскрізного впровадження механізму реалізації завдань компетентнісного підходу в навчанні української літератури в контексті положень «Нової української школи» програму з української літератури для учнів 5-11 класів модернізовано:

- навчальний матеріал організовано з урахуванням наскрізних та змістових ліній (емоційно-ціннісної, літературознавчої, соціокультурної і компаративної);

- у переліку очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів зазначено уміння, навички, цінність ставлення, які передбачено сформувати у результаті вивчення теми, і коло необхідних для цього знань.

Стосовно української літератури предметною компетентністю, за Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти, є літературна, тобто готовність і здатність працювати з текстами різних художньо-естетичних систем, культурно-історичних епох, світоглядних орієнтирів, традицій і стилів: розуміти зміст прочитаного, з'ясувати авторську позицію і художні засоби донесення її до читача, творити на основі прочитаного власні смисли щодо порушених проблем, висловлювати власну (почасти критичну) позицію стосовно прочитаного, сприймати художній твір як чинник формування життєвого досвіду та соціально-психологічного й соціокультурного становлення.

Вивчення курсу «Література рідного краю», у тому числі художньої творчості сучасників, здійснюється упродовж року за рахунок годин, які вчителі розподіляють самостійно.

У 6 класі учні ознайомлюються із творчістю гумористів Тернопілля, серед яких чільне місце посідають різножанрові гумористичні твори Петра Сороки: пародія «Злодій», співомовка «Ріпка», повісточка «За ріпку».

Автор зумів в образах працьовитих, розважливих, далекоглядних героях своїх творів утілити риси характеру та ментальності українців. Його дотепне слово знайде відгомін у душі як дитини, так і дорослого читача.

Сам письменник стверджував: «Сатира – це мій вірний лук, а стріли – безліч кпин. Я поціляю зло, й воно приречене на згин». Звідси – ті нові авторські віршовані жанри (ріпкаїзми, іронізми), створені П. Сорокою, визначень яких, зрозуміло, немає в довіднику літературознавчих термінів.

Підтекст іронізмів П. Сороки виражає різні відтінки сміху: лукавий, зневажливо-осудливий, жартівливий, доброзичливий, глузливий. Показовим є і той факт, що іронізми П. Сороки можна групувати за темами, ілюструвати прикладами з літератури чи з власного досвіду, за ними можна описати людину, підготувати серію малюнків.

П. Сорока-гуморист довів, що за сюжетом народної казки «Ріпка» можна і варто інтерпретувати актуальні й сьогодні теми. Ріпкаїзми написані віршовою мовою і містять не лише сатиричний зміст, а й підказки щодо шляхів вирішення порушеної автором теми. Це блискуча можливість побачити явища навколишньої дійсності під іншим кутом зору. Різноманітність лексико-стилістичних засобів визначає мистецьку своєрідність автора.

Повісточка «За ріпку» належить до новостворених П. Сорокою жанрів. Написана прозовою мовою, містить ознаки народної казки «Ріпка», сюжет, насичена діалектами, розмовною лексикою, розповідною інтонацією. Розповідь у творі ведеться від першої особи, викриття негативних явищ – від зворотного.

Співомовку «Злодій» П. Сорока написав у формі гумористичного вірша на основі народного анекдоту. У творі автор засобами поетичного слова

висміює негативні риси характеру людини. Через діалог, порівняння, метафору, тавтологію, інверсію письменник досягає викривального пафосу, вчить дивитися на життєві ситуації з гумором, розпізнавати людські вади, набиратися життєвого досвіду.

Гумористичні твори П. Сороки живляться джерелами фольклору, у яких зосереджено віковий досвід сміхової культури українців. Соковита розмовна мова з влучними дотепами, контрастними порівняннями, самобутністю та оригінальністю допомагає виховувати учнів на кращих зразках гумористичних творів земляків.

Список використаних джерел

1. Література рідного краю. 5-11 класи: Хрестоматія. Тернопіль: Мандрівець, 2011. 600 с.

2. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін. Київ: ВЦ «Академія», 1997. 752 с.

3. Сорока П.І. Сповідь сатирика: пародії, гуморески, жарти. Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ управління по пресі, 1990. 78 с.

4. Кримська світлиця. URL: http://svitlytsia.crimea.ua/index.php?section=article&art=7150

СУРЖИК В УСНОМУ МОВЛЕННІ УЧНІВ У БІЛІНГВАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Габаідзе Ганна Василівна

учитель української мови і літератури, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії», педагогічне звання «старший учитель», Опорний заклад Нижньосірогозький ліцей Херсонська область,

gabaidze@ukr.net

Програма з української мови в основній школі спрямована на формування компетентного випускника, який може вільно спілкуватися державною мовою.